

Sygnatura akt III Ko 36/21

# WYROK

## W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 maja 2021 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w III Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący sędzia Katarzyna Sztandar

Protokolant Paulina Lewandowska

w obecności Prokuratora Katarzyny Tomeczyk

po rozpoznaniu na rozprawie głównej w dniach 13 kwietnia 2021 roku i 27

maja 2021 roku

sprawy z wniosku pełnomocnika wnioskodawcy A. Z. o zadośćuczynienie

orzeka:

- na podstawie art. 8 ust. 1, art. 8a ust 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2018r. poz. 2099) oddala wniosek;
- koszty postępowania przejmuję na rachunek Skarbu Państwa.

<b>UZASADNIENIE</b>		
Formularz UWO	Sygnatura akt	III Ko 36/21
<b>WNIOSKODAWCA</b>		
A. Z. – córka M. S.		
<b>ZWIĘZŁE PRZEDSTAWIENIE ZGŁOSZONEGO ŻĄDANIA</b>		
1.	Odszkodowanie (kwota główna)	Odsetki
	-----	-----
2.	Zadośćuczynienie (kwota główna)	Odsetki

	100.000 zł.	odsetki ustawowe od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty
3.	Inne : zasądzenie na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania, w tym kosztów ustanowienia pełnomocnika według norm przepisanych	

<b>Ustalenie faktów</b>			
<b>Fakty uznane za udowodnione</b>			
Lp.	Fakt	Dowód	Numer karty
	<p>M. S. urodził się (...). Był uczniem (...)Szkoly (...) w R., po czym podjął pracę w (...)w R. jako (...). Od sierpnia 1980 roku do czasu wprowadzenia stanu wojennego należał do (...) przy (...) w R.. Po wprowadzeniu stanu wojennego nie został internowany. W ramach prowadzonej działalności opozycyjnej, rozklejał ulotki, wykonywał napisy na ścianach i murach. W dniu 28 stycznia 1982 roku M. S. wraz z dwoma kolegami namalował farbą na jezdni w R. napis „ Precz z Komunistami”. Zostali zatrzymani przez funkcjonariuszy MO. Orzeczeniem Kolegium do spraw Wykroczeń M. S. został ukarany za ten czyn karą grzywny.</p> <p>W dniu 12 lutego 1982 roku, podczas rozmowy,</p>	<p>informacja zeznania M. S. teczka operacyjnego sprawdzenia (...) teczka personalna tajnego współpracownika zaświadczenie informacja akt poświadczenia dziedziczenia i akt notarialny dokumenty</p>	<p>69 55-60 123-138 108-122 k. 31 akt (...) 51 61-63 16-20</p>

M. S. został dobrowolnie pozyskany do współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa - jako tajny współpracownik o pseudonimie (...). Współpraca miała zapewnić dopływ informacji ze środowiska młodzieży uczącej się w szkołach ponadpodstawowych i młodzieży pracującej na terenie R., dotyczącej sytuacji społeczno - politycznej w kraju. Podczas rozmowy przekazał informacje ogólne odnośnie nastrojów wśród młodzieży i środowiska robotniczego w R.. Po pewnym czasie funkcjonariusze SB dowiedzieli się od innych tajnych współpracowników, że M. S. powiedział o swojej współpracy najbliższej rodzinie i kolegom. M. S. przyznał ten fakt podczas rozmowy z funkcjonariuszami w dniu 9 kwietnia 1982 roku i napisał na tę okoliczność stosowne oświadczenie. Jednocześnie złożył oświadczenie, że ani przed stanem wojennym, ani w czasie stanu wojennego nie miał żadnych kontaktów z działaczami (...). Wniósł o zwolnienie go z podjętej współpracy, ponieważ jak przyznał - wszystko co wiedział, to już powiedział. Zapewnił, że czyn, za który został ukarany przez Kolegium popełnił nieświadomie z kolegami

i że podobne sytuacje już więcej nie powtórzą się. Jego matka Z. S. w dniu 14 kwietnia 1982 roku zwróciła się do Komendanta (...) w P. z pisemną prośbą o zwolnienie go z podjętej współpracy z SB. Podała, że wszystko co syn wiedział to powiedział. Jednocześnie poprosiła o przyspieszenie powołania go do czynnej służby wojskowej, ponieważ jak podała, ma nadzieję, że „ tam nabierze trochę rozumu, szacunku do pracy oraz zerwie kontakt z kolegami, którzy czasem wykorzystują jego bezmyślność i głupotę”, tym bardziej, że ze względu na rok urodzenia mógłby już być powołany do służby. Służba Bezpieczeństwa rozwiązała współpracę z M. S. w dniu 23 marca 1983 roku z powodu dekonspiracji.

Po wprowadzeniu w Polsce stanu wojennego w dniu 13 grudnia 1981 roku, władze państwowe rozpoczęły represje wobec działaczy niepodległościowych. W dniu 8 października 1982 roku uchwalono nową ustawę o związkach zawodowych, w której wskazano na potrzebę tworzenia nowych grup inicjatywnych, które miały dawać początek nowym związkom zawodowym, kontrolowanym przez ówczesną władzę i będącym następcą

zdelegalizowanej (...).  
Przyczyniło się to do wzrostu napięcia w zakładach pracy. Wobec tego organy władzy podjęły działania zmierzające do powołania na długoterminowe ćwiczenia wojskowe przeciwników politycznych z S.. W dniu 21 października 1982 roku Szef Służby Bezpieczeństwa wskazał na zagrożenie płynące ze strony sił antysocjalistycznych, polecił sporządzenie planów, zakładających skuteczne udaremnienie działań opozycji, dotyczących między innymi organizacji strajku generalnego zaplanowanego na 10 listopada 1982 roku. W dniu 26 października 1982 roku Szef S. (...) wydał zarządzenie nr (...) M., w którym polecił między innymi powołanie określonej grupy żołnierzy rezerwy na ćwiczenia wojskowe i wcielenie ich do określonych jednostek wojskowych. Polecono dowódcom okręgów wojskowych powołanie w dniach 5-6 listopada 1982 roku podoficerów i szeregowych rezerwy do odbycia 3 miesięcznej czynnej służby wojskowej w ramach ćwiczeń wojskowych. Wybór żołnierzy dokonywany był na podstawie wykazów imiennych, sporządzonych przez terenowe organy administracji wojskowej

przy współdziałaniu organów (...).

W związku z wykonaniem powyższego zarządzenia M. S. został powołany do odbycia 3-miesięcznego przeszkolenia wojskowego. Najpierw, od 5 listopada 1982 roku do 11 stycznia 1983 roku odbywał czynną służbę wojskową w Jednostce Wojskowej Nr (...)w C., a następnie od 12 stycznia 1983 roku do 18 lutego 1983 roku w (...)Pułku (...)w P.. Był wtedy kawalerem. Przed powołaniem zamieszkiwał z mamą i młodszą siostrą. Już wcześniej, ze względu na problemy ze zdrowiem psychicznym, uczęszczał do psychologa. Źle znosił pobyt w jednostkach. Warunki bytowe były bardzo trudne i był źle traktowany przez przełożonych. Stosowano wobec niego przemoc, zmuszano do wyczerpujących ćwiczeń, odnoszono się do niego ostro, był przesłuchiwany przez funkcjonariuszy na temat poglądów politycznych, rodziny i działalności opozycyjnej. Podczas pobytu w jednostkach M. S. korzystał kilkakrotnie z pomocy psychiatrów. Ostatecznie w dniu 18 lutego 1983 roku został zwolniony ze służby ze względu na stan zdrowia, przyznano mu kategorię (...), tj. czasowo

	niezdolny do czynnej służby wojskowej.  M. S. zmarł w dniu 13 października 2020 roku. A. Z. jest jego córką. W dniu 4 lutego 2021 roku wystąpiła do tut. Sądu z wnioskiem o zasądzenie na jej rzecz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę przez M. S. w kwocie 100.000 zł. z tytułu pełnienia czynnej służby wojskowej we wskazanych wyżej jednostkach, do której odbycia został powołany za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.		
<b>Fakty uznane za nieudowodnione</b>			
Lp.	Fakt	Dowód	Numer karty

<b>ocena DOWODÓW</b>		
<b>Dowody będące podstawą ustalenia faktów</b>		
Lp. faktu z pkt 3.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu
	dowody wymienione w tabeli „Ustalenie faktów”	Sąd uznał za wiarygodne i nie budzące wątpliwości dowody w postaci kserokopii dokumentów załączonych do akt sprawy w połączeniu z zeznaniami M. S. złożonymi w postępowaniu o sygn. (...). Z informacji IPN w W. wynika, że M. S. występował w tej sprawie w charakterze pokrzywdzonego. Postępowanie dotyczyło przekroczenia uprawnień przez funkcjonariuszy państwa

		komunistycznego w okresie od 21 października 1982 roku do 5 listopada 1982 roku, polegającego na doprowadzeniu do powołania do odbycia przeszkolenia wojskowego m.inn M. S., przy czym śledztwo w tej sprawie zostało umorzone wobec niewykrycia sprawców przestępstwa. (k.149).
<b>Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)</b>		
Lp. faktu z pkt 3.1 albo 3.2	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu
<b>PODSTAWA PRAWNA</b>		
Odszkodowanie		
Zwięźle o powodach podstawy prawnej		
-----	-----	
Zadośćuczynienie		
Zwięźle o powodach podstawy prawnej		
Podstawę dla dochodzonych przez wnioskodawcę roszczeń stanowi art. 8 ust. 1 i art. 8a ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 roku (Dz. U. z 2018r., poz. 2099) o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu państwa polskiego. Zgodnie z treścią art. 8a		



ust. 1 ustawy - osobie, która w okresie od dnia 1 listopada 1982 roku do dnia 28 lutego 1983 roku pełniła czynną służbę wojskową, do której odbycia została powołana za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. W razie śmierci tej osoby, uprawnienie to przechodzi na małżonka, dzieci i rodziców.

Stan faktyczny wskazuje, że M. S. w okresie od 5 listopada 1982 roku do 18 lutego 1983 roku pełnił służbę wojskową, przy czym jego powołanie do służby miało związek z prowadzoną przez niego działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego. Jednocześnie jednak, M. S. został pozyskany na zasadzie dobrowolności do współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa jako tajny współpracownik o pseudonimie (...).

Zgodnie z art. 8 ust. 5 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego osobom, które w jakimkolwiek okresie od dnia 1 stycznia 1944 r. do dnia 31 grudnia 1989 r. prowadziły działalność, która była zaprzeczeniem działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, nie przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę wynikłe z wykonania orzeczenia, którego stwierdzono nieważność, albo decyzji o internowaniu, która z mocy prawa została uznana za nieważną. Bez znaczenia jest przy tym to, czy

działalność taka miała miejsce przed, czy też po wydaniu takiego orzeczenia albo decyzji. (postanowienie SN z 22.02.2012r., IVKK 166/11). W myśl art. 8a ust. 2 wyżej wymienionej ustawy to samo uregulowanie dotyczy pełnienia czynnej służby wojskowej w okresie od 1 listopada 1982 roku do 28 lutego 1983 roku..

Ustalenia faktyczne wyraźnie wskazują, że M. S. w swej działalności prezentował dwie zupełnie różne postawy. Jedną – uprawniającą do wystąpienia z wnioskiem o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę w związku z pełnieniem służby wojskowej, ale pod warunkiem prawego postępowania zarówno przed jak i po odbyciu służby oraz drugą, która takiemu uprawnieniu zdecydowanie przeczy.

Ze względu na tę drugą postawę Sąd doszedł do wniosku, że fakt bycia tajnym współpracownikiem Służby Bezpieczeństwa stanowi negatywną przesłankę do uzyskania przez wnioskodawcę zadośćuczynienia za okres pełnienia służby wojskowej. Z możliwości ubiegania się o te świadczenia wyłączone są bowiem osoby, które w jakimkolwiek momencie swojego życia w okresie od 1 stycznia 1944 roku do 31 grudnia 1989 roku wykazały się postawą i działaniami sprzecznymi z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a takim działaniem jest niewątpliwie fakt bycia tajnym współpracownikiem SB. Stan faktyczny sprawy wskazuje wyraźnie, że w dniu 12 lutego 1982 roku M. S. został dobrowolnie pozyskany do współpracy ze Służbą Bezpieczeństwa - jako tajny współpracownik o pseudonimie (...), a podczas rozmowy przekazał

informacje ogólne odnośnie nastrojów wśród młodzieży i środowiska robotniczego w R.. Współpraca ta została rozwiązana dopiero 23 marca 1983 roku.

W ocenie Sądu taka postawa M. S. nie może zasługiwać na akceptację, a tym samym wyklucza możliwość zasądzenia zadośćuczynienia za represjonowanie. Intencją ustawodawcy było przyznawanie rekompensat tym, którzy swoją postawą, zachowaniem i oporem nie tylko prowadzili walkę niepodległościową, ale w tej walce okazali się niezłomni i wykazali siłą charakteru.

Z tych względów należało oddalić wnioszek.

Inne

Zwięźle o powodach podstawy prawnej

**Inne ROZSTRZYGNIECIA  
Zawarte w WYROKU**

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku

Przytoczyć okoliczności

**Koszty procesu**

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku

Przytoczyć okoliczności

O kosztach postępowania Sąd orzekł w oparciu o art. 13 powołanej wyżej ustawy.

**PODPIS**